30

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
LYSIMACHIAE PVRPVREAE SIVE LYTHRI SALICARIAE LINN. VIRTVTE MEDICINALI NON DVBIA

QVAM
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO DVCE AC DOMINO
DOMINO
CAROLO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE
ET GVESTPHALIAE LANDGRAVIO THVRINGIAE REL.
CONSENSV GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA ET CHIRVRGIA
HONORIBVS AC PRIVILEGIIS RITE CONSEQVENDIS

A. D. V. IVNII CIƆIƆCCLXXXX.
PVBLICE DEFENDET

AVCTOR
IOANNES SCHERBIVS
MOENO-FRANCOFVRTANVS.

IENAE
EX OFFICINA FIEDLERIANA.

REIPVBLICAE INCLVTAE

MOENO - FRANCOFVRTANAE

SENATVI

SPLENDIDIDISSIMO AC AMPLISSIMO VIRIS PERILLVSTRIBVS GENEROSISSIMIS MAGNIFICIS EXCELLENTISSIMIS CONSVLTISSIMIS DOCTISSIMIS PRVDENTISSIMIS NOBILISSIMIS ET GRAVISSIMIS

SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS

CONSILIARIIS ACTVALIBVS

CETERISQVE PATRIBVS CONSCRIPTIS

DOMINIS

PRAETORI

CONSVLIBVS

SCABINIS

SYNDICIS

SENATORIBVS

PROCERIBVS MAECENATIBVS

ET

PATRIAE PATRIBVS

DE REPVBLICA OPTIME MERITIS

PATRONIS SVIS OPTIMIS

MAXIMIS

OMNI HONORIS ET OBSERVANVIAE CVLTV

PROSEQVENDIS

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

IN

VENERATIONIS SVMMAE ET MENTIS PIAE

DOCVMENTVM

EA QVA PAR EST REVERENTIA

SACRAM ESSE VOLVIT

TANTORVM VIRORVM

CVLTOR PERPETVVS

AC DEVOTISSIMVS

IOANNES SCHERBIVS.

THESES

I.

Animi affectus nonnunquam ad amiſſam valetudinem reſtaurandam conducunt.

II.

Non exſtat remedium, quod dicunt, uniuerſale.

III.

Materiam arthriticam et rheumaticam in primis viis generari credo.

IV.

Inſitionem variolarum ſuadendam, non prohibendam eſſe exiſtimo.

V.

Miasma, quod gonorrhoeam malignam inducit, non differt ab eo, quod luem veneream profert.

VI.

VI.

Vini potus quotidianus magis, quam aquae potus ad morbos diſponit.

VII.

Saturni vſum et internum, et externum caute admittendum eſſe exiſtimo.

VIII.

Cortex peruuianus fere ſub omnium morborum finem prodeſt.

IX.

Potus Coffeae non poteſt non eo vtentibus eſſe detrimento.

EXPLICATIO ICONIS

Fig. 1. Lythri Salicariae Linn. caulis pars ſuperior ſitu naturali depictus.

Fig. 2. Calix, ſtamina maiora et piſtillum, demtis petalis.

Fig. 3. Calix expanſus ſuperficie exteriori in conſpectu poſitus.

Fig. 4. Corolla cum calice et ſtaminibus ſuperficie interiori.

Fig. 5. Idem eo ſitu, vt praecipue petalorum inſertio appareat.

Fig. 6. Anthera filamento inſidens.

Fig. 7. Stigma ſtilo affine cum germine.

PRAEFATIO

Ex quo de rerum natura et euentis cogitare coepi, non potui non mirari multiplices variasque formas, quibus se passim induunt, attendere mutationes innumeras, quas subeunt subito vel stato tempore, et obseruare vicissitudines occultas vel manifestas, quibus per aeternam quandam et immutabilem legem subiectae esse videantur. Nihil enim in his perpetuum est, nisi nasci et mori, fieri ac desinere. *Mortalia eminent*, inquit Seneca *), *cadunt, deteruntur, creſcunt, exhauriuntur, implentur, itaque illis in tam incerta ſorte inaequalitas eſt.* Quin ipsae plantae non immunes ab hac lege sunt, et varia nascendi pereundique ratio cauet, ne sub vnum veniant adspectum, et semet totae se ostendant, Multae earum sunt species,

quae

*) Epiſt. 66.

quae pro temporis varietate et soli fertilitate vel sterilitate citius seriusue explicantur, crescunt et decrescunt mutuo, et in alias atque alias formas ac vires conuertuntur. Vnde hoc euenisse puto, vt *ſatorum animaliumque virtutes* *), *cum mortales ſint, fragiles caducaeque, et incertae, exſiliant reſidantque, et ideo non eodem pretio aeſtimentur.*

Adstupenti ergo mihi plantarum immensam copiam, quae in hac rerum vniuersitate reperiuntur diuersae sub diuerso coelo, et cogitanti vim insitam singulis, qua sanitatem vel conseruare possint integram, vel labantem firmare, vel labefactatam restituere, videtur satis prouisum ac cautum generi humano esse, ne cum tot tamque variis rebus laesuris expositum sit, subito exstinguatur. Suppetunt vbique terrarum medicamina, hoc vnum anceps et ambiguum est, virtutes eorum certae sint, an incertae. Inest aliis parum aut nihil, vnde vitia corporis tolli vel leniri posse putes, aliae vero, etiamsi aliquid sperare iubeant, optatis non respondent, aliae denique vim ad iuuandum praesentaneam exserunt. Neque vero iudicia medicorum de iisdem sunt eadem, quia euentus fere pendet ab rebus fortuitis, multaeque magis ex opinione inuentae, quam vsu confirmatae putantur. Haec sine dubio caussa est, quare in materia medica magis copias, quam penuriam doleas, et quae quis tyro in scholis didicerat, medicus expertus aliquando

*)Ibid.

do perdenda fateatur. *Medicina quondam* sub auctore Seneca *) *paucarum fuit ſcientia herbarum, quibus ſiſteretur fluens ſanguis, vulnera coirent paullatim, deinde in hanc peruenit tam multiplicem varietatem.* Incredibili medicorum assiduitate factum est, vt multitudine remediorum fere obruamur, neque defuit iis ad hunc vsque diem libido et quaedam veluti rabies noua hinc inde corradendi, variasque condituras effingendi, vilia impensius laudandi, vetera renouandi, obsoleta in integrum restituendi. Ita ne post secula quidem deferbuit studium noua remedia sectandi, inueniendi ac commendandi, vel obliuioni tradita iterum protrahendi, et post genitis placent illico, quia vetustas illis auctoritatem, nouitas fauorem, vanitas hominum fidem conciliat.

Nolo haec exemplis multis approbare. Euolue scriptores de materia medica veteres ac nuperos, et dubitare desines. In obsoletarum medicinarum numero etiam est ponenda *Lyſimachia purpurea* siue *Lythrum Salicaria* Linnaei, quam medici veteres et maiores valde efficacem litteris prodiderunt, recentiores fere neglexerunt, pauci ex illis commendarunt, aliqui velut minus salubrem in medio reliquerunt. Sic res nondum ad liquidum perducta est, et me subiit libido vires eius medicinales curatius inuestigandi, monitus cum maxime a patre venerabili, cui planta illa commendata nec inefficax, nec om-

*) Epiſt. 96.

nino spernenda esse visa est. Obsequor ergo patris optumi voluntati, et perlubenter tento,

Quid valeant humeri, quid ferre recuſent.

Faciam, quae potero, colligam, quantum per temporis angustiam et tenuem librorum supellectilem licuerit, et in argumento pertractando ita versabor, vt, praemissa parte historica, botanica et chemica, therapecticam subiiciam, morbos singulatim nominando, quos planta nobilissima persanasse, certe leniisse scribitur.

Sectio I.

Hiſtorica, botanica, chemica.

Lyſimachia ſ. *Lytron* medicina et vetus, et haud ignobilis est. Videtur enim eam Theophrastvs Eresivs *a*) sub *ephemero* comprehendiſſe, curatius deſcripſiſſe ac commendaſſe Dioscorides *b*), Plinivs *c*), Galenvs *d*), Hesychivs *e*), Oribasivs *f*), Aetivs *g*), Pavllvs Aegi-

a) Hiſt. Plantar. L. VI. p. 699. ed. *Bodae a Stapel*, vbi plura.

b) De Materia med. IV. 3. p. 246. ed. Sambuc.

c) Histor. Natural. XXV. 7.

d) Simpl. Medicam. Facult. L. VII. c. 89. p. 211. T. V. ed. Baſil. lat.

e) Ap. *Stapel.* l. c. p. 689.

f) Medicinal. Collectan. XI. p. 427. *Collect. Steph.*

g) Tetrabibl. I. Serm. I. p. 41. *Coll. Steph.*

NETA *h*), IO. RVELLIVS *i*), ANDREAS MATTHIOLVS *k*), HIERON. TRAGVS *l*), DODONAEVS *m*), IAC. THEOD. TABERNAEMONTANVS *n*), CASP. SCHWENCKFELT *o*), IO. GOTTSCHED *p*), BARTH. ZORN *q*), IO. BOECLER *r*), rel. Neque inter recentiores defuerunt, qui huius plantae vires medicinales summis efferrent laudibus, certe ab obliuione reuocandas suaderent, cum medici veteres et maiores ei tantum tribuisse viderentur, quantum vix vlli alii. Sufficiat mihi ex multis nominasse MICHAEL. SAGAR *ſ*), ANTON. de HAEN *t*), HENR. IO. NEPOM. CRANTZ *u*), Ill. MVRRAY *x*), CHRIST. FRID. REVSS *y*) etc. Hi enim omnes in eo quidem

h) De Re med. VII. p. 386. ed. Torin.

i) De Nat. Stirp. I. 17. p. 58. ed. Basil. pag. 87. maximeque L. III. 78. p. 579.

k) Commentar. in Libr. Dioscorid. p. 484.

l) Kraeuterbuch — pag 146.

m) Ap. *Stapel* l. c.

n) Kraeuterbuch II. c. 134. pag. 1236. ſeq.

o) Stirp. et Foſsil. Sileſ. Catalog. p. 129.

p) Flora Pruſsica pag. 155.

q) Botanolog. med. p. 409.

r) Cynoſur. Mater. Med. Continuat. P. I. c. 6. p. 547.

ſ) Diſſ. de Salicaria. p. 393. in *Waſſerberg* Faſcic. Opp. medic. T. II.

t) Ratio Medendi P. III. cap 5. p. 214.

u) Mater. med. et Chirurg. T. II. pag. 26.

x) Apparatus Medicaminum. Vol. III. p. 510.

y) Diſpenſator. vniuerſal. P. II. p. 79.

dem consentiunt, suas Lysimachiae inesse virtutes ad varios profligandos morbos, sed in eo fere à se dissentiunt, quod alii minus accurate describant plantam, saluis viribus, v. c. DIOSCORIDES et GALENVS, alii species inter se confundant, et cuicunque adsignent, quod magis consentaneum et proprium Lysimachiae purpureae erat, i. e. SALICARIAE *floribus ſpicatis, foliis coniugatis z)*, alii siderum influxum vrgeant, et certas legendi horas scribant *a)*, alii subdubitent de eius efficacia *b)*, alii eam prorsus negligant, et, tanquam inanem et sterilem plantam, procul abesse iubeant *c)*, alii denique specialiorem vsum adhuc indagandum censeant *d)*. Sic demum euenit, vt eius memoria sensim pedetentimque vilesceret, et successu temporis tandem prorsum obsolesceret in tantis materiae medicae copiis. Primus ergo, quantum equidem memini, eam Hibernis in vsu esse litteris prodidit THRELKELD *e)*, deinde laudauit a. cIↃIↃccxxxvII. HAMNERIN *f)*, post LVCAS MISLEG *g)*, medicus castrensis Austriacus, maiorum exemplo incitatus, experimenta iterum instituit, neque spe excidit, et qui fuerit periculo-

rum

z) Sic recte *Crantz* l. cit. p. 26.

a) Sic *Thurneiſen* Piſon Waſſerſchatz B. VI. c. 65. p. 277.

b) *Mellin* Pract. Materia medica p. 67.

c) Sic Cl. *Lenhardt* Arzneyen ohne Maske B. I. S. 282.

d) Sic *Schulz* Theſes de mater. med. edit. a *Stumpff*, p. 389.

e) Ap. *Dale* Pharmcol. p. 264.

f) Ap. *Crantz* l. et. pag. cit.

g) Ap. *Haen* l. cit. p. 250.

rum euentus, Perill. Swietenio significauit, tandem Haenivs *h*) circiter sub a. cIↃIↃccLX. *praeſtantiam remedii decem variis experimentis* extra omnem dubitationis aleam posuit, et Franc. Xaver. Hartmannvs *i*) formulam quandam in vsum tyronum describendam curauit. Quae etsi sedulam salubris medicinae repetitionem suaderent, tamen perpauci materiae medicae narratores ei locum in supellectili sua copiosa esse voluerunt, v. c. Loesecke *k*), Crantz *l*) et Ill. Mvrray *m*), plurimi prorsum illaudabilem omiserunt, quasi esset nullius frugi vel inferior ceteris, quarum fecerant mentionem, paucissimi practici, iique fere vmbratici, nec habentes eam auctoritatem et gloriam, quae ad commendationem confert plurimum, illam variis in morbis prodesse contenderunt. Multum ergo superest medicis huius temporis celeberrimis faciendum, vt, quatenus huic plantae virtus sua medica constet, perducatur ad liquidum, eiusque vsus iterum reuocetur.

§. 2.

h) Loc. cit.

i) Formulae Remedior. in Mater. med. et chirurg. *Crantzii* p. 214.

k) Materia medica, ed. quart. *Zückert* p. 432. Sed is Lysimachiam luteam vulgarem commendat ex *Roſenſteinii* et *Haenii* auctoritate, etiamsi hic solam Lysimachiam purpuream nominet, ille *Haenium* appellet.

l) Loc. cit.

m) Loc. cit.

§. 2.

Pertinet vero *Lyſimachia purpurea* ſiue *Lythrum Salicaria* Linn. ſecundum ſyſtema ſexuale ad claſſem XI. dodecandriam, ad calycanthemas vero ſecundum ordinem naturalem *n)*.

Lyſimachia ſ. Lytrum Dioscorid.

Lyſimachia purpurea Plin. Lobel. Tabernaemont. 1236.

Lyſimachium purpureum C. Gesner.

Lyſimachia altera. Matthioli 675.

Pſeudolyſimachium purpureum alterum Dodon.

Lyſimachia purpurea communis maior Clvs. *Hiſt.* 2. p. 51.

Salicaria vulgaris purpurea foliis oblongis Tovrnefort. 253.

Lyſimachia ſpicata purpurea, forte Plinii C. B. *P.* 246.

Lyſimachia purpurea quibusdam ſpicata I. B. Tom. 2. *l.* 21. *p.* 902.

Blattaria rubra ſpicata maior glabra communis folio acuto Morison *Hiſt.* 2. p. 490.

Blattaria rubra ſpicata maior, folio ſubrotundo Morison. *Hiſt.* 2. *p.* 490.

Lyſimachia trifolia ſpicata purpurea Bocco mvsevm. 167.

Lyſimachia

n) *Murray* l. cit.

Lyſimachia quadrifolia purpurea mollioribus et longioribus foliis Boccomvsevm. 167.

Salicaria foliis lanceolatis ſubhirſutis, floribus ſpicatis Hall. Stirp. *Helu. n.* 854.

Lythrum foliis acutis floribus verticillatis Linn. *Fl. Lapp.* 197.

Lythrum foliis oppoſitis Linn. *Hort. Cliff.* 178. *Fl. Suec.* 393. 422. Roy *Hort. Lugd. Bat.* 458. *Guettard. p.* 122.

Lythrum Salicaria Linn. *foliis oppoſitis cordato-lanceolatis floribus ſpicatis dodecandris.* Miller. Dict. Necker Deliciae gallo-belgicae) p. 208. Scopoli. Flora Carniolica. ed. 2. n. 565. Pollich Histor. plant. in Palatinatu electorali sponte crescentium n. 450. Moench. Enumeratio plant. indig. Hass. n. 390. Mattvsch. Flor. siles. 335. Blackw. Herbar. t. 520. Flor. Dan. t. 671. *Kniphof.* Cent. 5. n. 55. *Doerrien* Nass. Oran. Gewaechse p. 148. Zorn Icon. Plant. med. Cent. II. Tab. 113.

Radix perennis fibrosa, ex multis radiculis maioribus, digitum crassitie aequantibus, lignosis, aegre in puluerem reducibilibus, minoribus, filiformibus, copiosis, et flexibilibus constans.

Caulis est suffruticosus, solidus, adultior ligneus, sulcatus, saepius angulatus, erectus, foliatus, superius hirsutus, inferius laeuis.

Rami copiosi structura caulis, inferiores patentes, superiores adscendendo incurui, tribus saepius simul e caule prodeuntibus.

Folia

Folia sunt cordato-lanceolata, opposita, interdum, praecipue caule inferiori, terna, rarius quaterna, ramis nonnunquam alterna, integerrima, patentia, sessilia, neruis alternis, nonnunquam oppositis, crebrius subhirsuta, obscure viridia, plana.

Flores spicati, inferius alis foliorum insidentes.

Pedunculus paruus, viridis, superius sulcatus.

Calix XII. fidus, monophyllus, cylindraceus, lineis duodecim in totidem denticulas exeuntibus, striatus, viridis, cum rubro commixtus, persistens, denticulae alternae minores.

Corolla, petalis sex, interdum V. vel VII. obtusiuscula, patentia, vnguibus calycis incisuris insertis.

Stamina. Filamenta XII, interdum X, filiformia, VI. superiora corollam dimidiam aequantia, et rubra, VI. inferiora longitudine calycis minora, lutea. *Antherae* simplices assurgentes, modo nigrae, modo luteae.

Piſtill. Germen oblongum, fundo calycis impositum, luteum. Stylus subulatus, longitudine staminum maiorum, declinatus, stigma crassiusculum, orbiculatum, assurgens.

Perianth. Capsula oblonga, acuminata, tecta, bilocularis.

Semina numerosa parua.

Confer. LINNAEI Genera Plantarum.

Planta perennis est, creſcit in locis humidis, in riuis pigre fluentibus, in foſſis et ſtagnis paludoſis, inuenitur menſe Iulio et Auguſto cum flore, linguae inter maſticandum imprimit primo ſaporem herbaceum, adſtringentem fereque acerbum, deinde reddit ſub auctore Ill. MVRRAY *o)* mucilaginem in fila ductilem. Plura vide apud MICH. SAGAR *p*).

§. 3.

Quod ad chemicam analyſin ſpectat, herbam recentem periculo ſubiecit Cl. DE WELL *q*), vnde colligitur, *plantam hanc plurimum phlegmatis inſipidi, mucilaginoſi, parum olei, haud multum ſalis et terrae continere, cum vnciae XVIII. plantae vltra XII. vncias laticis mere aquoſi inſipidi tradiderint, priusquam aliquot vnciae liquoris ſalini ſubſecutae ſint, ſalis vero volatilis nec veſtigium deprehendere licuit.* Planta ſiccata et ex aqua decocta dedit extracti quantitatem maiorem, ſed cum ſpiritu vini digeſta minorem. Hoc erat tenax, glutinoſum, profunde viride, difficulter quidem, ſed ſenſim in ore reſoluendum, et linguae inducens ſaporem herbaceum, viſcoſum et gratum, flammae nequaquam obnoxium, illud vero longe ingratius et linguam ſapore vix ſalſo, magis ſubaſpero aut terreo-ſiccante afficiens.

§. 4.

o) L. cit. pag. 511.

p) In Diſs. cit. iſta momenta manca ſunt, quia contrahendo omiſit A. *de Waſſerberg* ſcitu digna.

q) Vid. *Sagar* Diſs. ap. *Waſſerberg* l. c. p. 394.

§. 4.

Quae si vera et certa sunt, non poſſum non exinde colligere, magnam et ſalutarem plantae vim futuram in iis morbis, vbi fluor quidam aegrum male habet, vel laxitas ſolidorum vrget. Nam eo redit omnis ſaporis et experimentorum vis, vt nos certos reddat eam primo fibras adſtringere, eaque via roborare, cum partes acerbae ſeſe ſatis prodant manducantibus, deinde ora vaſorum comprimere, hinc ſanguinis et ventris profluuia ſiſtere, vltimo acrimoniam hebetare et obtundere poſſe propter mucilaginem ſatis perſpicuam. Talis cum ſit, recte dicitur planta et vulneraria ſiue ſtyptica, et potior ſiue ſecurior reliquis adſtringentibus, et longe aptior diarrhoeae ac dyſenteriae rebelli, quia ob iſtam mucilaginem noxas auertit, reliqua adſtringentia fere inſecuturas. Videtur tamen plurimum valere, ſi qua laxitas inteſtinorum ſubeſt; minus, ſi ſiccitas et rigiditas incommodat, vel ſordes intus latent, contra ſi extrinſecus vulneri ſuperhabetur vel applicatur, denſando fluidum et ſtringendo ſolidum coercere fluorem morboſum ſanguinis.

§. 5.

Solent vero medici adhibere *herbam* praeceteris, eamque ſub forma *pulueris*, praeuia medicina purgante, veſperi et mane drachmam vnam vel ſcrupulos quatuor *r*),

 vel

r) *Haen* l. cit.

vel drachmam vnam ternis vicibus *s*), et in veteri morbo per aliquot hebdomadas continuare. Alii *herbam ex aqua decoctam* praeferendam putant, ſiue ore hauriatur, ſiue vulneri ſuperiniiciatur, ſiue aluo immittatur, videturque iſta via placere multis; Alii *ſuccum* commendant, ſed praeter HAMNERINVM *t*) paucos ſcio, neque vero eum improbo; Alii *aquam deſtillatam* ad vulnera et contuſiones oculorum *u*) iubent applicari. Pauci ſunt, qui *radicis* vires tentauerint, inque his maxime nominandus Cl. BLOM *w*) eſt. De *floribus* altum eſt apud auctores ſilentium, et praeter HEVERMANNVM fere ſcio neminem; ſed de eius virtute egregia proprio vſu ſatis certus ſum. Euentum in diarrhoea malum, quem ille litteris prodidit, non quidem iis ipſis, ſed potius medicamento male indicato adſcribendum fuiſſe exiſtimo. In genere hoc certum ratumqueo habeo, ſcripta aliorum verſando, medicos tantum non omnes, qui de Lyſimachiae virtutibus aliquid memorarunt, intra generalem commendationem et laudationem conſiſtere, neque ſingulatim percenſere, quae medicamenti exhibiti quantitas et forma fuerit, quae vtilitas et efficacia, quae noxa vel inertia, ſed alterum in alterius verba iurare ac repetere fideliter, quae hinc inde dicta

s) *Stoerck* Annus medic, I. p. 108.

t) Ap. *Crantz* l. cit. p. 27.

u) *Parkinſon* ibid.

w) Ap. *Murray* l. c. p. 513. et *Roſenſtein* Kinderkrankheit. p. 79.

dicta vel scripta legerit prius. Hunc morem vt aliquando ponant practici et materiae medicae scriptores, ex animo opto. Etenim, me iudice, non satis est scribere vtilitatem, sed praestat curate describere casus, in quibus vel profuit, vel obfuit, nihil temere omittendo, vnde certior fieri possit rei cognitio. Sine hac diligentia et accuratione parum sperare licet in adiumentum artis, neque post secula plenior ac aptior erit materia medica.

Sectio II.

Therapeutica.

§. 6.

Absolutis generalibus praeceptis, consequens atque consentaneum est, vt ad specialia progrediar, et quae auctores de *Lyſimachiae virtutibus medicinalibus* consignata reliquerunt, paucissimis complectar. Consistunt in eo, vt adstringant solida, densent fluida, pertinent ergo quaecunque morborum genera, quae istius plantae beneficio vel tolli prorsum, vel paullatim sisti dicuntur, ad *vulnera, inflammationes externas, febres, proſluuia, ſpasmos et cachexias,* ea tamen diuersitate, vt primae dandae videantur fluori morboso cuicunque seroso et sanguineo, secundae vero iis, quae laxitati debentur. Neque improbabiliter dixeris interdum vtriusque habendam esse rtionem, quatenus

nus laxitas anteit, profluuium insequitur, et tum temporis longe praestantissimae Lysimachiae vires censendae sunt.

§. 7.

I. *Vulnera.*

Cum facile fieri possit, vt vasa corporis a vi quadam externa laedantur, et sanguinem profluere sinant, videtur mihi origo virium Lysimachiae medicatarum inde quam maxime repetenda. Potuit enim sanguinem sistere, et vulnus ipsum glutinare. Haec testantur fere omnes scriptores, Dioscorides *a*), Galenvs *b*), Oribasivs *c*), Aetivs *d*), Pavllvs *e*), Rvellivs *f*) et Tabernaemontanvs *g*), neque falsas hasce laudes puto, cum in simplici vulnere saepenumero sufficiat ora vasorum adstringere, atque humorem subacerbum superhabere. De *vlcere* magis dubito, cum fere maior noxa sit ab repressione, attamen sub auctoribus Plinio et Rvellio *h*) *vlceribus, quae calceamento facta ſunt, prodeſt contrita*, idque, quan-

a) L. cit.

b) L. cit.

c) De Morb. Curat. III. 36. p. 603.

d) L. cit.

e) L. cit. p. 445.

f) L. III. 78. p. 580.

g) L. cit. p. 1238.

h) L. cit. p. 580.

quantum equidem intelligo, refrigerando et minuendo ruborem ac inflammationem.

§. 8.

II. *Inflammationes externae.*

Inflammatio externa, si quando incidit, fere à laxitate quadam, ab ictu et humorum aditu orta est. Quae si recens est et moderata, solent quaeque leniter adstringentia, dum superimponuntur linteolis, prodesse plurimum, praeuia sanguinis missione, si res aegri eam desiderent. Hinc forte factum est, vt maiores nostri Lysimachiam sub initio adhiberent ad sedandum inflammationis impetum, maximeque eius, quae oculos occupat et male habet, eodem fere modo, quo nostrates chirurgi aquam vegeto-mineralem Govlardi suberhabere solent. Huc spectat

1. *Contuſio oculi,*

Quam, si fides sua constat auctoribus, optime ingulasse fertur, et

2. *Inflammatio oculi,*

Cui eam opponi Hallervs *i)* iubet, propria fretus experientia.

§. 9.

i) Ap. *Crantz* l. c. p. 27.

§. 9.

III. *Febres.*

Ea est fibrarum corporis natura, vt stimulo quodam acriter ac diu vellicatae in motus cieantnr, magnitudini, vehementiae et durationi stimuli et partium affectarum fabricae consentaneos, et, eo cessante, quiescant illico. Nam quo maior visceri sensus a natura insitus est, (siue eum irritabilitatem, siue sensibilitatem, siue contractilitatem appelles, mihi iam perinde est) eo grauius vrget impatientita stimuli, eo maiores ac diuturniores insequuntur turbae solidorum ac humidorum, eo maius imminet sanitatis vitaeque periculum. Quod demum cunque sit irritamentum, semper tamen sequitur vel spasmus, vel dolor, vel febris, id vnum tantum interest, vt in homine alio aliter afficiat, et morbum varium propter varium corporis habitum materiamque variam inducat. Ex his satis colligitur, febres quidem caussaliter dici posse a neruis profectas, vt Angli contendunt, at vero materialiter (id quod veteres medici statuerunt) ab humoribus natas. Hi materiam stimuli subministrant, illi recipiunt, ceteraque solida contrahantur necesse est. Sic mutua neruos humoresque intercedit conspiratio, et febrium theoria, quae hos illosue excludit, mihi videtur esse quam maxime manca, anceps et dubia. Que cum mecum reputo, non possum non ab eorum partibus esse, qui Lysimachiae ministerio febres fugari posse profitentur.

1. *Febris*

1. *Febris intermittens tertiana.*

Nominat Tabernaemontanvs *k)* quandam *Lyſimachiam caeruleam ſ. galericulatam*, eamque propter virtutem febrifugam *tertianariam.* Sunt vero, qui diuersam esse plantam contendant, neque ego repugno: nam est *Scutellaria galericulata* Linnaei. Tamen et nostra planta, vtpote amara, ad infringendam intermittentium febrium vim non male hoc in numero mihi videtur reponenda, quippe, praeuia alui purgatione, vi sua adstringente potest minuere irritabilitatem morbosam, et febrem ipsam exstinguere.

2. *Febris continua.*

Vnum noui Tabernaemontanvm *l)*, qui aquam eius destillatam appellat, eamque propter vim refrigerantem febribus acutis aptam iudicat, sed caute adhibendam, ne criticae vacuationes hinc sistantur. Ego vero hanc vim, si satis vera est, sentio esse perexiguam, et aquam ipsam scio in obsoletis positam, quibus facile carere possumus.

3. *Angina.*

Lysimachiam salubrem hoc in morbo fuisse, idonei auctores testantur, Schwenckfelt *m)*, qui flores ex aqua decoctos ad faucium inflammationes conferre statuit,

k) L. cit. p. 767.

l) L. cit. p. 1239.

m) L. cit. p. 129.

Zorn *n*), qui fauces ab angina catarrhali correptas ex aqua ista gargarisare suadet, et Tabernaemontanvs, qui *luteam*, (*Lyſimachiam vulgarem* Linnaei) cuicunque anginae formae aptam, *purpuream* vero (*Lythrum Salicariam* Linn.) contra anginam inflammatoriam tuto commendari posse censet. Ego vero etsi fidem iis detrahere nolo, rem tamen omnem ita finiendam existimo, vt, quatenus ista planta ex partibus adstringentibus constat, non, nisi ad eas anginae species valere possit, quae à laxitate faucium pendent, minime ad eam, quae cum inflammatione est, nisi ante sublatus fuerit eius impetus. Tunc demum tale gargarisma haud vltimum vel inefficax ad iuuandum et roborandum erit.

4. *Peſtis hominum et pecorum.*

Pestis, vt malignarum febrium princeps est, ita etiam quaecunque artis praesidia raptim sumenda desiderat, cum salus aegri quauis hora sit in ancipiti posita. Pauci enim euadunt, plurimi, recrudescente pessimo malo, subito exstinguuntur. Innumerabilis medicamentorum a maioribus patribusque commendatorum vis est, ideoque nec defuerunt, qui hanc plantam, de qua quaerimus, quam maxime proficuam profiterentur. Liceat ex multis Io. Cratonem et Rvellivm *p*) nominasse. *Audiui de quibusdam ruſticis*, inquit, *cum apud Cenomanos peſtilentia paſſim graſſa-*

n) Botanol. p. 409.

p) L. cit. p. 580.

graſſaretur, multosque ſubita morte raperet, tandem ex herba quadam, quam mihi demonſtrarunt, remedia quaeſiuiſſe, qua liberatos peſte plurimos adſirmabant. Namque altius paullo ſupra panum, qui iam intumuiſſet, adalligata deorſum peſtilens virus impellebat, collectumque tandem inibi ſurſum regredi, et principes partes repetere non patiebatur. Sic modico ſubiecti membri damno reliquum ſeruabatur corpus. Inde ruſticis Pellibossa, *ſiue quod idem eſt,* Pestifvga *coepta eſt appellari. Sed quae ab iis demonſtrata mihi fuit, nullis diſſentientibus notis, Lyſimachia erat. Cuius miraculi nullam potui rationem inire, niſi quod forſitan ſuo inſpiſſatu et adſtrictionis munere, quo pollet, venenum ad ſubditas partes exprimens excluderet.* Neque ego, cum Dauus sum, non Oedipus, miraculi huius rationem inire possum, vel Rvellii auctoritati subscribere, partim quod verae pestilentiae proprium sit bubone critico finiri, attestantibus fere omnibus foedae luis narratoribus, maximeque ex nuperis quidem Car. de Mertens *q*), Gvst. Orraeo *r*), Samoilowitz *s*), Cl. Ferro *t*), Mart. Lange *u*), Io. Mart. Minderer *x*) et cet. partim

 quod

q) Obs. med. de febrib. putr. de peste T. I. P. II. c. 7. p. 103.

r) Descript. pestis p. 69. et 70. et p. 100. expressis verbis dicitur *ſuppuratio bubonum criſis vnica ſalutaris.*

s) Abhandlung von der Pest p. 101. Sed negat ille, ait *Klint* ib. Vorbericht p. 29.

t) Ansteck. der epidem. Krankheit. besonders der Pest. p. 65. et Vorbericht p. 29.

v) Rudiment. doctrinae de peste p. 13.

x) Diss. de peste eique medendi methodo, Ien. 1789. p. 6. et 12. not.

quod nihil exitiosius materiae migratione ad interiora reperiatur, et hoc quidem Lysimachia, quantum video, cum ad repellentia medicamenta pertineat, vnice facere potuit. Relinquitur ergo hoc vnum, vt sub peste intelligamus febrem malignam putridam, quam haud raro insequitur bubo symptomaticus. In hoc casu caute superhabita Lysimachia forte proderit. Tandem fidem Rvellii dubiam reddit Matthiolvs *y*), cum eum veram Lysimachiam ignorasse contendat, certe *duas pro Lyſimachia plantas deſignaſſe*, *ea forſitan ratione adductum*, *quod* Dioscorides *flore rufo aut aureo conſtare Lyſimachiam memoriae tradiderit.* Quod si verum et rectum est, tunc praestat eam in isthoc dirissimo morbo missam facere, quam periclitari, et euentum dubium exspectare. Idem iudicato, si de *carbone peſtilentiali* quaeritur. *Trita, tribus horis retenta*, inquit Iac. Hollerivs *z*), *carbonem curat.* Ego vero vix crediderim.

IIII. *Profluuia.*

Saepenumero accidit, vt vasa interna post vim intrinsecus vel extrinsecus illatam per ἀναςόμωσιν, διαπήδησιν vel διάιρεσιν sanguinem contentum largiter dimittant, et aegrum vel in vitae discrimen deducant, ni fluor coerceatur, vel cruoris penuriam inducant, vnde varia, eaque grauissima corporis vitia effici solent. Tunc vero prima salus

y) Comment. cit. p. 484.

z) Ap. *Zorn* l. c. p. 409.

salus in reprimentibus quaerenda est, neque forte spernenda vis adstringens Lysimachiae. Similiter statuendum puto de proſluuiis serosis vel mucosis, in quibus, ni omnis fallor, primum tentata est. Nec iniuria, quia vbi propter laxitatem vis retentrix deest, (sit venia verbo veterum technico) et humor copiosius et diutius, ac par est, proſluit magno cum virium detrimento, hoc vnum medico debet esse propositum, vt fluorem prudenter et de tempore cohibeat. Fluor enim per diuturnum temporis spatium toleratus in varia neruorum vitia, hydropem vel tabem coniicit. Et vero hisce malis obesse dicitur Lysimachia, hinc secundum vtrumque ordinem videntur prosequenda.

§. 10.

A. Proſluuia ſanguinea ſiue haemorrhagiae.

Haemorrhagia et multiplex est, et varia, cum quacunque corporis parte, dilatatis vasorum osculis, vel compage rupta, possit fieri, etsi à loco, vnde sanguis effluit, et ab copia diuersa maius vel minus sit periculum. Mirum ergo nemini videbitur, si inde ab priscis temporibus remedia, quibus manantis sanguinis impetus sisteretur, medici tentarent, et in eorum numero varias Lysimachiae *a*) species, maxime purpuream, collocandas putarent. Inest enim ei vis adstringens cruoremque densans. Sunt vero potiores haemorrhagiae, quas auctores litteris prodiderunt,

1. *Hae-*

a) *Tabern.* l. c. p. 1238. *Tragus* l. c. p. 147.

1. *Haemorrhagia narium.*

Naribus Lysimachiae herbam immitti iubent Dioscorides *b*), Galenvs *c*), Tragvs *d*), Rvellivs *e*), Schwenckfelt *f*) etc. et adstringere vasorum ora, manantem cruorem cohibere potest, quippe ne hodie quidem aliud artis consilium est, diuersum tantummodo praesidium.

2. *Haemorrhagia gingiuarum.*

Gingiuas varie affectas sanguinem fundere haud rarum est, eaque de caussa ori conuenire videtur succus expressus vel herba ex aqua decocta, etsi non opus est tam curiosa conquisitione, qualem Gottsched *g*) proposuit. *Lyſimachia purpurea*, inquit, *ipſo Iacobi die, veſpera ingruente*, *effoſſa, torrefacta, in ſacculum coniecta*, *et nouendium collo appenſa*, *poſt in profluuium miſſa*, *putrilaginem gingiuarum ſcorbuticam corrigere creditur.* Haec quidem missa facio, vtpote superstitiosa, plantam vero propter vim adstringentem gingiuas corrigere posse credo.

3. *Hae-*

b) L. cit. pag. 246.

c) L. cit.

d) L. cit. p. 147.

e) De Nat. Stirp. III. 78. p. 580.

f) Ibid. p. 129.

g) L. cit. p. 155. Idem sentit *Zorn*. Botanol. p. 409.

3. *Haemoptoe et haemoptyſis.*

Commendat hoc in malo DIOSCORIDES *h*) succum foliorum, ORIBASIVS *i*) folia contusa, PAVLLVS *k*) et RVELLIVS *l*) potum et infusionem, TRAGVS *m*) herbam ex vino decoctam et potam, GOTTSCHED *n*) vtilem putat in sputo sanguinis, similiter ZORN *o*) et post hos viros multi alii, cum maxime SAGAR *p*). Ego vero de viribus eius ita sentio, vt eam magis prodesse putem in haemoptoe, id est, oris sputo, quam in haemoptysi. Ibi enim fertur gargarisando vel quauis alia via ad ora vasorum aperta, et locum affectum alluit, hic vero per ambages demum ad pulmones venit, et debiliorem virtuten reddit.

4. *Fluxus hepaticus.*

Est iste fluor, sub quo sanguis loturae carnis similis emittitur, sed parce ac sine torminibus, sine vlla haemorrhoidum specie, per se quidem rarissimus, et vel ab

h) Ibid.

i) De Morbor. Curat. III. 30. p. 631.

k) De Re med. l. cit.

l) L. cit. p. 580.

m) Ibid. p. 147.

n) Ibid. p. 155.

o) Ibid.

p) Diss. cit. p. 395. Opp. Wasserberg T. II.

ab vlcere quodam repetendus, vt veteribus medicis visum est, vel ab lymphaticorum vasorum atonia, vt VOGELIO *q*). In priori casu adesse debet, praeter alia anamnestica signa, dolor in loco abdominis vlceroso et odor saniei profluentis grauis, in posteriori debilitas intestinorum. In hoc cum conueniant medicamenta, quae sistant sanguinem, et adstringendo roborant, proderit fortasse Lysimachiae herba vel radix ex aqua decocta et pota sub auctore TABERNAEMONTANO *r*) et ZORNIO *s*).

5. *Menſes nimii.*

Variae sunt caussae, vnde menses augentur nimium, ideoque variari semper debet medendi ratio. In his non vltima est vel laxitas vteri, vel tenuitas sanguinis. In vtroque casu caute data Lysimachia videtur habere vim ad iuuandum, maximeque extus superhabita vel in vuluam immissa, quia similia adstringentia remedia in largiori profluuio suadent recentiores medici. Hinc eam prae ceteris laudant DIOSCORIDES sub pessi forma inditam, GALENVS succum, RVELLIVS iniectionem, TABERNAEMONTANVS aquam destillatam, TRAGVS herbam contusam et pudendis superimpositam, nec dissimiliter GOTTSCHED et SCHWENCKFELT, BOECLER *t*), HAMNERIN *v*) etc. *In haemorrhagiis vteri,* inquit AN-

q) De Cognosc. et Curand. C. H. affectibus. p. 283.

r) L. cit. p. 1239.

s) Ibid. p. 409.

t) Cynosur. Mat. med. continuat. p. 547.

v) Ap. *Crantz* l. c. p. 27.

Andreas Lavrentivs *x*), *expertiſſimum remedium eſt*, eodemque casu Welschivs conseruam laudat. Neque ego herbam reliquis inferiorem censeo, quum talibus in casibus remedia alia longe superaeruit.

6. *Haemorrhoides.*

Solent fere omnes auctores, cum plantam ceteris haemorrhagiis obesse scribant, etiam has veluti cumuli loco superaddere. Satis est nominasse Rvellivm et Zornivm. Neque inepte, cum possit commode immitti aluo, et vasorum ora stringere.

7. *Mictus cruentus.*

Solus est Gottsched *z*), si bene memini, qui raticem et flores vtiles iudicat in mictu sanguinis, puluiusculo eorum exhibito, sed, vt mihi videtur, magis ex analogia, quam experientia.

§. 11.

B. Profluuia ſeroſo — mucoſa.

Et in his varie tentatum commendatumque a priscis medicis atque maioribus est, quia saepius incidunt, interdum per populum grassantur, et parabilem medicinam desiderant. Huc referuntur

 1. *Diar-*

x) Consil. med. 13.

z) L. cit.

1. *Diarrhoea.*

Diarrhoea vulgaris morbus est, interdum leuis, interdum paullo pertinacior et longior. Tunc fere solis adstringentibus remediis tollitur. Vnus ex primis est TABERNAEMONTANVS *a*), qui herbam cum aliis ex vino coqui iussit, deinde HAMNERIN in subsidium venit, tandem HAENIVS *b*) efficaciam eius extra omnem dubitationis aleam posuit. *Dum, dato prius purgante,* inquit, *drachma vna vel quatuor ſcrupuli pulueris huius plantae mane ac ſero dantur, et morbus magis a laxis inteſtinis, quam a ſordibus originem ducat, praetereaque nunquam ex collectione putrida, nec vlcere inteſtinorum, nec alicuius viſceris tabitudine ortus ſit, intra tres quatuorue dies curatur perfecte, ſi recens eſt, paullo vero longiore tempore, ſi eſt diuturnior. Annoſam diarrhoeam, ad quaeuis auxilia rebellem, trium ſeptimanarum ſpatio eodem remedio percuraui.* Haec fere pertinent ad diarrhoeam, a laxitate oriundam, sed alio loco *c*) virium medicatarum fines vlterius extendit. *Etiam in diarrhoeis et dyſenteriis olim à cauſſa quauis alia productis, iamque, cauſſa priore deuicta, a debilitate ſuperſtite poſtmodum continuatis, multa noua experimenta confirmarunt.* Similes effectus vidit L. B. de STOERCK *d*) in diarrhoea pertinacissima, HASTIVS *e*) et

a) L. cit. p. 1238.

b) Ratio Medendi T. III. c. 5. p. 214.

c) Ibid. T. IV. c. 7. p. 232.

d) Ann. med. I. p. 108.

e) Ap. *Murray* l. c. p. 513.

et Sagar *f*) sub forma pulueris vel decocti, radicis decoctum salubriter tentauit Blom *g*) in *diarrhoea chronica* et dysenteria. Cum Lysimachiae insit vis valde adstringens, non est, quod hisce viris temere fidem detraham, praecipue cum et ipse vim eius eximiam in diarrhoea longa perspexi, certissime et in posterum iuuabit, si, purgatis intestinis, ad robur restituendum adhibeatur.

2. *Dyſenteria.*

Eadem fere res dysenteriae est, hinc eius vetustissima medicina Lysimachia. *Valet foliorum ſuccus, qua pollet, adſtringendi vi*, teste Dioscoride *h*), *ad dyſenteriam, ſeu potui datus, ſeu etiam clyſtere infuſus.* Consentiunt Galenvs, Oribasivs, Aetivs, Fabric. Hildanvs, Dodonaevs, Tragvs, Tabernaemontanvs, Zorn, Blom, Gardane *i*) etcet. Contra ire videtur Hevermann *k*), sed discordia ita diluenda est, vt, quatenus huius planta vis in adstrictione cernitur, nec possit, nec debeat prius dari, quam vacuata vel hebetata satis materia. Accedit, quod isthaec herba, de qua mihi sermo est, multum cum cortice Sima-

f) L. cit. p. 495.

g) Ap. *Murray* l. cit. p. cit.

h) L. IV. p. 246.

i) Gaz. de Santé 1773. p. 65.

k) Bemerkung. T. I. p. 212.

rubae conueniat, ideoque cum mucilaginosa *l*) sit, *in omnibus iis adfectionibus, vbi alias talia medicamenta indicantur, adhiberi poterit.*

3. *Lienteria.*

Vnus est Perill. Mvrray *m*) testis, isque peridoneus, qui eius in hoc alui fluore vires praedicat. *Similem effectus celeritatem,* inquit, *in lienteriae caſu ſingulari obſeruaui, etſi inconſtantiam dein dolerem.* Caussa huius inconstantiae mihi videtur in eo esse quaerenda, quod praesentaneam eius virtutem soli lienteriae, ab intestinorum laxitate profectae, assignare liceat, idque suadente natura et similitudine morbi cum ipsa diarrhoea. Etenim fere à laxitate oritur, eaque sublata, illico cessat. Tunc vero opportuna medela ab Lysimachia est, eiusque ministerio Ill. Grvner lienteriam longam et desperatam demum profligauit.

4. *Gonorrhaea* et

5. *Fluor albus.*

Commune hodie vitium genitalium virilium et muliebrium est catarrhus, id est, morbosus muci fluor ex pene vel vulua continuus. Qui et turpis, et permolestus

l) Ita bene *Sagar* l. cit. p. 395. et poſt cum Ill. Murray Apparat. Medicam. Vol. III. p. 513.

m) Ibid.

stus esse homini solet, hinc imprudenter quaeritur ab imperitis medicina adstringens. Commendat quidem Tabernaemontanvs *n*) et Zorn *o*) herbam cum aliis adstringentibus decoctam et camphorae copulatam in gonorrhoea, Sagar *p*) in fluore albo salubrem pronunciat, ego vero primum explorandam censeo speciem et originem fluoris, deinde tempus morbi spectandum. Nunquam enim tuto datur sub initio, tutius, impetu stimuli ac inflammationis sedato, et materia in benignitatem conuersa, tutissime, si sola laxitas subest. Tunc enim omnis praestantia in adstrictione posita esse videtur.

§. 12.

V. *Spaſmi.*

Magna neruorum vis est in corpus humanum. Quod cum pateat variis stimulis extrinsecus vel intrinsecus laesuris, haud exiguus datur morborum numerus, qui sub communi spasmorum genere comprehenduntur, siue ostendant musculos constrictos, siue alterne contractos vicissimque extensos. In hisce morbis effectus quidem facile cernitur, caussa vero vt plurimum latet, hinc identidem vsu euenit, vt fallant medicum medicamenta specifica. Praestat ergo in origines cuiusque curatius inquirere,

n) L. cit. p. 1239.

o) L. cit. p. 409.

p) L. cit. p. 396.

rere, quam falsa nominum specie falli. Paucos video extitisse medicos, qui Lysimachiae vires hisce in morbis periclitarentur, etiamsi non prorsum videatur spernenda.

1. *Epilepſia*,

Dirissima et adspectu horrenda epilepsia est, qua si qui corripiuntur, iacent sine conscientia, sublatis sensuum mentisque functionibus, residuo vehementissimo membrorum motu et summa spirationis difficultate. In hoc ergo malo nihil est reliquum, nisi vt in singulis aegris caussa, quae antecesserat, quantum eius fieri potuit, eliciatur, eique aptum eligatur remedium. Saepenumero subest sola laxitas, indeque nata sensibilitas morbosa. Quam cum subigant medicamenta martialia, cortex, viscus quernus, balnea frigida, et id genus alia, in eam inducor sententiam, et ipsam Lysimachiam fore proficuam, si ex aqua decoquatur, et ore hauriatur, minus vero, si parti affectae extrinsecus apponatur. In hac tamen magnam spem GOTTSHEDIVM q) posuisse video. *Radix collecta, inquit, ſole vltimum cancri gradum accedente, ac collo appenſa certiſſimum epilepſiae remedium eſt.* Quam bene, viderint alii.

2. *Calculi.*

Sunt, qui hanc herbam plurimum facere scribant ad pellendos calculos, certe ad dolores leniendos. Neque

q) L. cit. p. 155.

que ego ausim contrarium contendere, cum medici vel ipsam vuam vrsi ad hunc morbum proficere affirment, et saepenumero fons mali in laxitate renum resideat. Tunc vero, quid valeat Lysimachia, caute puto experiendum.

§. 13.

VI. *Cachexia.*

Huc referenda sunt ex systematicorum voluntate quaecunque vitia, in quibus malus corporis habitus subest, isque se prodit maxime vel marcore, vel tumore, vel quadam coloris foeditate. Varia ergo sunt cutis vitia, quibus deturpatur, eaque etsi morbi non semper dicantur vel existimentur, plurimos tamen medico molestias facessunt. Qui Lysimachiam ad ea bene facere scripserit, praeter Gottschedivm *r*) scio neminem. *Faciem emaculat,* inquit, *aqua florum deſtillata.* Id quod eatenus concesserim, quatenus sola cutis laxitas efficit, vt quaedam passim erumpant sudamina vel pustulae. Has potest aqua frigida, si facies crebrius humectetur, tollere, quidni et aqua florum Lysimachiae destillata, cum cutim laxam et refrigerare, et constringere possit?

§. 14.

r) L. cit. p. 155.

§. 14.

Haec cum mecum repeto, videtur mihi disputatio omnis eo redire, vt *Lyſimachia ſ. Lythrum Salicaria* Linn. nequaquam destituatur viribus medicinalibus, eaeque fere valeant ad adstringenda solida laxa, ad reprimendam diarrhoeam ac dysenteriam, ad sistendas haemorrhagias. Digna ergo ista planta est, me quidem iudice, quae denuo in vsum vocetur, (hoc bonum fatum multis obsoletis medicamentis nuperrime contigit) et tunc demum ei sua laus, suus honor constabit. Nihil certe mihi gratius acciderit, quam si expertos aliquos medicos hoc libello ad experiundum impulerim. Ego enim, si quando mihi se obtulerit occasio, lubenter arripiam, neque committam, vt per me remedium isthoc sit minus vsu et periculis confirmatum.


Fig. 1.
Fig. 2.
Fig. 3.
Fig. 4.
Fig. 5.
Fig. 6.
Fig. 7.